

Regeringens proposition**1975/76: 206****om åtgärder för beklädnadsindustrin**

beslutad den 1 april 1976.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

G. E. STRÄNG

RUNE B. JOHANSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ytterligare industri- och försörjningsberedskapspolitiska åtgärder vidtas för beklädnadsindustrin. För att stärka den långsiktiga konkurrenskraften inom i första hand konfektionsindustrin föreslås ett särskilt rationaliseringsprogram under två år med avskrivningslån för investeringar i effektivitetshöjande produktionsutrustning, ökat stöd till utveckling av produktionsmetoder och -system samt bidrag till konsultinsatser vid införandet av ny produktionsteknik i företagen. Det totala medelsbehovet för rationaliseringsprogrammet beräknas till 54 milj. kr. Vidare föreslås ökade ramar för exportfrämjande åtgärder och räntebefrielse vid strukturgarantier. Ramen för strukturgarantier föreslås bli höjd med 25 milj. kr. till 125 milj. kr.

För den grundtextila bomullsindustrin och för skoindustrin anmäls vissa åtgärder som syftar till att samordna produktionen så att från försörjningsberedskapssynpunkt viktig produktion kan ske i så långt möjligt effektiva former. Vidare föreslås medel för, s. k. villkorliga försörjningsberedskapslån att under vissa omständigheter utgå till företag främst inom skoindustrin. För detta ändamål föreslås för budgetåret 1976/77 12 milj. kr. För fortsatt försörjningsberedskapsviktig produktion av kamgarn och kardgarn av ull vid spinneriet vid Stigtex AB föreslås under en femårsperiod högst 12,5 milj. kr. kunna utgå genom överstyrelsen för ekonomiskt försvar. För budgetåret 1976/77 föreslås högst 2,5 milj. kr. för detta ändamål.

För att underlätta beklädnadsföretagens finansiering av säsongbetingad lageruppbyggnad aviseras föreskrifter om krediter i form av industrigarantilån m. m.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-04-01

Närvarande: statsrådet Sträng, ordförande, och statsråden Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Geijer, Bengtsson, Norling, Lidbom, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson.

Föredragande: statsråden Johansson och Lidbom

Proposition om åtgärder för beklädnadsindustrin

Statsråden föredrar förslag till åtgärder för beklädnadsindustrin. Anförandena redovisas i underprotokollen för de berörda departementen.

Statsrådet Johansson anför: Stora delar av den svenska beklädnadsindustrin har under lång tid befunnit sig i ett bekymmersamt läge. Under det senaste året har situationen påtagligt försämrats. Det är av vikt att inom landet få till stånd en långsiktigt konkurrenskraftig beklädnadsindustri. För detta talar såväl industripolitiska som försörjningsberedskapspolitiska och arbetsmarknadspolitiska skäl. Omedelbara åtgärder hör mot den bakgrunden vidtagas för beklädnadsindustrin.

I detta sammanhang aktualiseras bl. a. ett rationaliseringsprogram för i första hand konfektionsindustrin samt ytterligare försörjningsberedskapspolitiska åtgärder för den grundtextila industrin och skoindustrin.

Under hänvisning till vad sålunda har anförts hemställer jag att regeringen i en gemensam proposition föreslår riksdagen

att antaga de förslag som jag och chefen för handelsdepartementet har lagt fram.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen förordnar att de anföranden som redovisas i underprotokollen skall bifogas propositionen som *bilagorna 1—2*.

Bilaga 1 till regeringens proposition nr 206 år 1975/76

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-04-01**Föredragande:** statsrådet Johansson**Anmälan till proposition om åtgärder för beklädnadsindustrin****Inledning**

Den svenska beklädnadsindustrin (textil-, konfektions- och skoindustrierna) har vad gäller handelsmönstret under de senaste decennierna genomgått en snabb internationaliseringsprocess. Denna utveckling har för de svenska tillverkarna inneburit vidgade exportmöjligheter men också väsentligt ökad importkonkurrens. Karakteristiskt för utvecklingen har härvid varit de konkurrensnackdelar för de svenska tillverkarna som har accentuerats under efterkrigstiden genom ett internationellt sett högt kostnadsläge utan motsvarande övertag i teknologiska eller andra avscenden. Parallellt härmed har tullskyddet gentemot den utländska konkurrensen successivt minskat. De strukturella påfrestningarna har för beklädnadsindustrin blivit mycket stora och ett stort antal företag har tvingats lämna marknaden.

Mot bakgrund av denna utveckling har riksdagen vid flera tillfällen under 1970-talet beslutat om särskilda stödåtgärder för beklädnadsindustrin. Dessa har främst avsett åtgärder på de industri- och försörjningsberedskapspolitiska områdena. De av riksdagen hittills beslutade industripolitiska åtgärderna (prop. 1970: 41, SU 1970: 60, rskr 1970: 164, prop. 1971: 1 bil. 15, NU 1971: 13, rskr 1971: 120, prop. 1972: 46, NU 1972: 32, rskr 1972: 195 och prop. 1975/76: 57, NU 1975/76: 15, rskr 1975/76: 107) syftar i huvudsak till att åstadkomma en ändamålsenlig struktur inom beklädnadsindustrin för att därigenom stärka den långsiktiga konkurrenskraften hos kvarvarande företag. De industripolitiska åtgärderna omfattar sålunda bidrag till konsultundersökningar i omställningsfrämjande syfte, strukturlånegarantier samt stöd till utbildning. Därutöver förekommer bidrag till forsknings- och utvecklingsarbete samt stöd till exportfrämjande åtgärder.

En sammanställning av omfattningen av hittills beslutade industri-, försörjningsberedskaps-, och arbetsmarknadspolitiska åtgärder för be-

klädnadssektorn har upprättats och bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1: 1*.

Den försämring av situationen inom beklädnadssektorn som inträdde under år 1975 har föranlett bl. a. berörda organisationer att till regeringen föra fram synpunkter och förslag till åtgärder för att lösa såväl akuta som mer långsiktiga problem inom branschen. Förslag har sålunda förts fram i gemensam skrivelse från Beklädnadsarbetarnas förbund, Sveriges arbetsledarcförbund och Svenska industritjänstemannaförbundet och i skrivelser från bl. a. Sveriges industriförbund, Beklädnadsarbetarnas förbund avdelning 3 i Växjö, Svenska lönsömmares förbund, Sveriges skohandlarförbund samt länsstyrelsen i Kronobergs län. Vidare har det i enlighet med riksdagens beslut hösten 1975 vid överstyrelsen för ekonomiskt försvar inrättade beklädnadsrådet till regeringen kommit in med förslag till åtgärder för att tillgodose försörjningsberedskapen inom beklädnadsområdet. Därutöver har vid överläggningar mellan regeringen och företrädare för företag och anställda inom beklädnadssektorn och i andra sammanhang förts fram förslag till åtgärder för den svenska beklädnadsindustrin. De framställningar som sålunda har gjorts till regeringen innefattar i första hand förslag till industripolitiska och försörjningsberedskapspolitiska åtgärder.

Riksdagen begärde under år 1975 en utredning om åtgärder till förmån för importkonkurrerande hemmamarknadsindustri (NU 1975: 14, rskr 1975: 102). Vidare hemställde riksdagen om utredning av möjligheterna att för beklädnadsindustrin införa ett system med bidrag till lönekostnader (NU 1975/76: 15, rskr 1975/76: 107). Regeringen gav mot denna bakgrund den 22 januari 1976 statens industriverk i uppdrag att utreda vissa frågor rörande den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin. I uppdraget ingår som en särskild deluppgift att undersöka de tekniska möjligheterna till stöd av nämnda slag för beklädnadsindustrin och de problem som är förknippade härmed.

Utvecklingen inom beklädnadsindustrin

Huvuddragen i utvecklingen inom beklädnadsindustrin, till vilken här räknas såväl textil- och konfektionsindustrierna (teko-industrierna) som skoindustrin, kan sägas vara följande.

Under den senaste tioårsperioden har den svenska teko-importen värdemässigt ökat med i genomsnitt ca 10 % per år. Särskilt snabb har uppgången varit för kläder, dvs. konfektion och trikåplagg, med en årlig ökningstakt på ca 16 %, medan den har varit väsentligt lägre för flera textila produkter, exempelvis garner och vävnader. Importen av skor har under perioden 1965—1975 ökat med i genomsnitt ca 11 % per år och importens värdemässiga andel av den totala marknadstillförseln har

därmed ökat från ca 30 % i mitten av 1960-talet till omkring 70 % i dagsläget. Även för textilvaror och kläder har importandelarna ökat kraftigt och uppgår nu till värdemässigt ca 60 %.

Exporten av textilvaror, kläder och skor har traditionellt varit låg. I början av 1960-talet utgjorde den samlade exporten av teko-produkter och skor endast ca 200 milj. kr. per år. Därefter har emellertid exportökningen varit utomordentligt snabb för flera produktgrupper. I genomsnitt per år har under den senaste tioårsperioden den samlade tekoexporten ökat med värdemässigt 13—14 % och uppgår nu till nära 2 000 milj. kr. Inom textilområdet har exportframgångarna varit särskilt påtagliga för hemtextilier och vissa tekniska textilier medan inom konfektionsindustrin exportframgångarna i första hand avsett kvalitets- och modeinriktade plagg i högre prislägen. Exportens värdemässiga andel av den inhemska produktionen har successivt ökat och uppgår nu till ca 35 % för textilvaror och nära 30 % för kläder (inkl. trikåplagg). Även skoexporten har ökat och år 1975 exporterades skor för ca 150 milj. kr. mot endast 20 milj. kr. i mitten av 1960-talet. F. n. exporteras uppskattningsvis 40 % av den totala inhemska skoproduktionen. Exportökningen på skoområdet har avsett i första hand träskor och sportskor.

Under trycket av en tilltagande importkonkurrens har beklädnadsindustrin utsatts för stora strukturella påfrestningar. Ett stort antal företag har tvingats lägga ned verksamheten, vilket i vissa fall medfört svåra lokala sysselsättningsproblem. Nedgången i sysselsättningen har pågått under mycket lång tid och utgjorde enbart för perioden 1965—1975 ca 42 000 personer. Beklädnadsindustrins andel av den totala industrisysselsättningen, som år 1975 uppgick till knappt 6 %, har därmed i det närmaste halverats under den senaste tioårsperioden. Särskilt kraftig har sysselsättningsminskningen varit inom skoindustrin där den uppgått till i medeltal drygt 9 % per år mellan 1965 och 1975. Sysselsättningsminskningen har i väsentlig omfattning skett genom nedläggningar. Sedan mitten av 1960-talet har inom beklädnadsindustrin drygt 800 arbetsställen med sammanlagt ca 32 000 anställda lagts ned.

Den omfattande nedläggning av företag som har skett har inte nämnvärt förändrat *storleksstrukturen*. Inom textilindustrin är sålunda sysselsättningen alltjämt relativt jämnt fördelad på produktionsenheter i olika storleksgrupper, medan den inom konfektionsindustrin liksom tidigare är koncentrerad till mindre arbetsställen. Inom skoindustrin har däremot nedläggningen av flera större företag medfört att de mindre produktionsenheterna kommit att svara för en ökad andel av sysselsättningen.

Vad gäller *produktionsvolymen*, mätt som förädlingsvärde i fasta priser, har denna inte uppvisat samma dramatiska utveckling som sysselsättningen. Utvecklingsförloppet har emellertid i detta hänseende varit olikartat mellan såväl delbranscher som produktgrupper. Inom textilindustrin, inkl. trikåvaruindustrin, har sålunda produktionsvolymen kun-

nat bibehållas på en ungefärligen oförändrad nivå sedan mitten av 1960-talet, medan den inom konfektions- och skoindustrierna minskat med i genomsnitt 2—3 % per år. Inom textilindustrin är det framför allt tillverkningen av trikåvaror, hemtextilier och vissa tekniska textilier som har expanderat medan däremot den grundtextila tillverkningen av garner och beklädnadsväv har gått tillbaka. Hårt drabbade områden inom konfektionsindustrin har varit framför allt lättare bomullskonfektion av standardkaraktär samt tyngre överplagg av traditionell typ. Byxor och fritidskonfektion är exempel på de få expansiva produktområdena. Inom skoindustrin är det endast träskoproduktionen som expanderat märkbart, medan läderskoproduktionen har gått tillbaka mycket kraftigt.

Beklädnadsindustrin har däremot haft en gynnsam *produktivitetstillväxt* som genomsnittligt har legat något högre än för industrin som helhet. Detta gäller särskilt textilindustrin, där arbetsproduktiviteten har ökat med i genomsnitt nära 7 % per år under perioden 1965—1974. För konfektions- och skoindustrierna har motsvarande ökningstakt uppgått till 5—6 %. Produktivitetsökningen inom teko-industrierna torde i mycket hög grad ha betingats av nedläggningar av olönsamma tillverkningsenheter. Inom skoindustrin är det framför allt en ändrad teknologi och en ökad användning av komponenter, i huvudsak importerade, som varit avgörande för produktivitetstegringen.

Investeringsutvecklingen inom beklädnadsindustrin har varit svag. Under perioden 1962—1974 minskade sålunda investeringsvolymen trendmässigt med ca 2 % per år, räknad i 1968 års priser, medan den inom industrisektorn som helhet låg på en ökningstakt av nära 4 % per år. Investeringsnedgången inom beklädnadsindustrin måste dock ses mot bakgrund av den krympning av verksamheten som skett. Utvecklingen har inte heller varit densamma inom de olika delbranscherna. Vad gäller textilindustrin har sålunda investeringarna ökat kraftigt de allra senaste åren. En bidragande orsak härtill har varit de avskrivningslån för investeringar i försörjningsberedskapsviktig produktion som beslutades av statsmakterna år 1972 (prop. 1972: 127, FöU 1972: 25, rskr 1972: 325). Avskrivningslånen har hittills främst avsett investeringar inom den grundtextila tillverkningen.

Under den senaste tioårsperioden har investeringsvolymen per anställd inom konfektions- och skoindustrierna ökat i långsammare takt än för industrin i genomsnitt. Samtidigt har investeringarna många gånger understigit avskrivningsbehovet. Sammantaget tyder investeringsutvecklingen på att maskiner och anläggningar inom flera företag inte har moderniserats i erforderlig omfattning.

Detta senare förhållande måste dock ses i perspektivet av den svaga *lönsamhet* som under lång tid har rått inom stora delar av beklädnadssektorn. Även om skiljaktigheter i detta avseende föreligger mellan enskilda företag och varuområden har den genomsnittliga lönsamheten

varit för låg för att tillåta erforderliga investeringar i rationella anläggningar och maskiner. Omständigheten att den genomsnittliga lönsamheten förbättrades markant under åren 1972—1974, främst inom textilindustrin, torde inte ändra denna bild.

Utvecklingen under år 1975

Medan utvecklingen inom branschen under främst åren 1973 och 1974 innebar ett visst mått av stabilisering, inträffade en i olika hänseenden klar försämring under år 1975. Samtidigt med en för flera varugrupper försämrad efterfrågesituation, framför allt från exportmarknaderna, kom det relativa kostnadsläget gentemot utländska tillverkare att drastiskt förändras. Redan tidigare existerande kostnadsgap mellan inhemskt och utländskt producerade varor har därmed vidgats.

Utvecklingen under år 1975 kan i övrigt karaktäriseras på följande sätt.

Efter exportökningar med i runda tal 25 % per år under åren 1973 och 1974 var exportvärdet för teko-industrierna under år 1975 värdemässigt ungefär oförändrat jämfört med år 1974. Om hänsyn tas till prisökningar torde det vara fråga om en icke oväsentlig volymmässig exportminskning. Trots denna tillbakagång för teko-sektorn som helhet har exportutvecklingen för flera produkter varit expansiv även under år 1975. Sålunda kan för varuområdena trikå och strumpor samt konfektion noteras exportvärdeökningar på drygt 12 %.

Även importutvecklingen var svag under år 1975. Den totala importen av teko-varor ökade i värde med endast ca 1,5 %, vilket kan jämföras med ökningarna med ca 12 % och ca 33 % under resp. år 1973 och år 1974. Det är framför allt importen av råvaror, garnar och vävnader som minskat kraftigt. Importökningar kan däremot samtidigt noteras för sömnadsvaror, trikå och strumpor samt konfektion.

Vad gäller den inhemska efterfrågan kan för färdiga plagg noteras en stagnerande utveckling under år 1975. Samtidigt har den värdemässiga importökningen vida överstigit exportökningen. Detta har resulterat i att den inhemska produktionen i flera fall ytterligare har trängts tillbaka. Detta gäller för i första hand överrockar, underkläder och nattkläder. För några varugrupper, bl. a. kjolar och kostymer kan samtidigt en viss produktionsökning noteras. Den överlag svaga produktionsutvecklingen inom konfektions- och trikåplaggområdena har resulterat i att även efterfrågan på garnar, vävnader och andra halvfabrikat har minskat. Trots att importen samtidigt har minskat kraftigt, har detta medfört en minskad produktion inom den grundtextila industrin.

Inom skoområdet har den inhemska efterfrågan på läderskor i ökad omfattning tillgodosetts genom import. Då exporten samtidigt minskat kraftigt har detta för de inhemska tillverkarna inneburit en fortsatt produktionsminskning.

Det totala *antalet sysselsatta* inom beklädnadssektorn synes ha varit i stort sett oförändrat under år 1975. Härtill kan antas ha bidragit lagstiftningen om vidgat anställningsskydd och särskilda sysselsättningspolitiska åtgärder samt även en tendens hos företagen att i större utsträckning än tidigare behålla arbetskraften även under lågkonjunktur. En ytterligare faktor torde vara de produktionsinskränkningar genom förkortad arbetstid som har införts vid flera arbetsställen. Under år 1975 beräknas nära 2 000 personer inom beklädnadsindustrin ha berörts av förkortad arbetsvecka, vilket är det högsta antalet under hela 1970-talet. Antalet varsel om nedläggningar har dock åter ökat och antalet arbetstagare som berördes låg på den högsta nivån sedan år 1971. Detta medförde bl. a. en tilltagande arbetslöshet för arbetare inom beklädnadsindustrin under senare delen av år 1975.

Lönsamheten synes år 1975 ha varit mycket dålig för beklädnadsindustrins företag. Av statistiska centralbyråns rapport över de större industriföretagens delårsrapporter framgår bl. a. att rörelseresultaten för de i undersökningen ingående teko-företagen har minskat med närmare 100 % medan nedgången för industrin som helhet har varit knappt 20 %. Räknat på bruttomarginalen — rörelseresultat före avskrivningar/omsättning — rör det sig om en nedgång från 7,9 % till 0,1 %. Trots att endast tio företag ingår i undersökningen — varav flertalet är textilföretag — är tendensen så tydlig att man kan räkna med att teko- och skoindustrierna sammantagna har haft en negativ avkastning på eget kapital under år 1975.

Föredraganden

Statliga åtgärder för den svenska beklädnadsindustrin, till vilken jag här räknar såväl textil- och konfektionsindustrierna (teko-industrierna) som skoindustrin, har vid flera tillfällen under 1970-talet beslutats av riksdagen. Ytterligare åtgärder bör nu övervägas.

Innan jag övergår till att behandla förslagen till industripolitiska åtgärder vill jag i korthet redovisa min syn på branschutvecklingen och då med särskild tonvikt på utvecklingen under år 1975. Jag skall vidare redogöra för de principiella utgångspunkter som har varit vägledande för dels avvägningen mellan de industripolitiska och försörjningsberedskapspolitiska åtgärderna i det samlade åtgärdsprogram som nu föreläggs regeringen, dels utformningen av de industripolitiska förslagen. Chefen för handelsdepartementet redovisar i dag förslagen på det försörjningsberedskapspolitiska området.

Utvecklingen inom beklädnadsindustrin

Beklädnadsindustrin var länge en utpräglad hemmamarknadsindustri. Såväl import som export var av relativt blygsam omfattning. Under de

senaste decennierna har emellertid branschen genomgått en snabb internationaliseringsprocess som, vid sidan av vidgade exportmöjligheter, har inneburit också en kraftigt ökad importkonkurrens. Genom ett internationellt sett högt kostnadsläge utan kompensering övertag i teknologiska och andra hänseenden har beklädnadsindustrins konkurrenssituation gradvis blivit allt sämre. Svårigheterna för den inhemska tillverkningen har accentuerats av den liberalisering av främst den inom-europeiska handeln som har genomförts under 1960- och 1970-talen. För den grundtextila industrin och skoindustrin har importkonkurrensen sålunda främst härrört från de utvecklade industriländerna bl. a. Storbritannien, Västtyskland och Italien. För konfektionsindustrin torde dock importen från vissa u-länder, främst i Ostasien, vid sidan av importen från länder som Finland och Portugal, ha utgjort den mest betydelsefulla konkurrensfaktorn.

Den genomgripande omstruktureringen av detaljhandeln inom konfektionsområdet har vidare bl. a. resulterat i tillkomsten av starka inköpsorganisationer med möjlighet att snabbt organisera omfattande import från olika delar av världen.

De svenska företagen har sökt möta kombinationen av en ökad import och en svag inhemska konsumtionsutveckling genom att i ökad omfattning avsätta sin produktion på exportmarknader. Trots att exportansträngningarna har varit framgångsrika för flera produkter, har detta inte kunnat kompensera en minskad avsättning på den inhemska marknaden. Den produktionsminskning som därigenom har skett inom flera varuområden har medfört att den inhemska produktionskapaciteten i flera fall har kommit att understiga vad som från försörjningsberedskapssynpunkt kan anses vara erforderligt. Som en ytterligare konsekvens av denna utveckling har antalet sysselsatta inom beklädnadssektorn kraftigt minskat, främst genom de omfattande produktionsinskränkningar och nedläggningar av hela tillverkningsenheter som har skett.

Detta är i sammanfattning de viktigaste dragen i den utveckling som har kännetecknat svensk textil-, konfektions- och skoindustri under den gångna femtonårsperioden.

Utvecklingen under år 1975 har inneburit en i flera hänseenden ytterligare försämring av det redan tidigare ansträngda läget. Innan jag övergår till att redovisa huvuddragen i branschutvecklingen under år 1975 och därmed de omedelbara skälen till att ytterligare stödåtgärder nu bör övervägas, skall jag i korthet beskriva syftet med och omfattningen av de statliga åtgärder som hittills har vidtagits för beklädnadsindustrin.

Hitills vidtagna åtgärder

Statsmakterna har vid ett flertal tillfällen under senare år beslutat om särskilda åtgärder för beklädnadsindustrin. Målsättningen för de industripolitiska åtgärderna, främst av branschpolitisk natur, har varit att

medverka till att skapa en långsiktigt konkurrenskraftig beklädnadsindustri. Försörjningsberedskapspolitiskt har syftet varit att upprätthålla en produktionskapacitet i en sådan utsträckning att vi kan uppfylla de mål som uppställts härvidlag. Den sysselsättningsminskning som har varit ofrånkomlig, och i många fall nödvändig för att trygga en fortsatt livskraft för branschen totalt sett, har mötts med en successiv utbyggd medelsarsenal inom regional- och arbetsmarknadspolitikens område.

Vad gäller *industripolitiska åtgärder* för beklädnadsindustrin infördes i början av 1970-talet bl. a. exportfrämjande åtgärder, stöd till utbildning och s. k. omställningsbidrag. Något senare tillkom särskilda s. k. strukturgarantier.

För exportfrämjande åtgärder har t. o. m. budgetåret 1974/75 totalt ca 30 milj. kr. beviljats beklädnadsföretag, som individuellt eller kollektivt har satsat på exportaktiviteter. Det utbildningsprogram som infördes år 1970 syftar till att höja kompetensnivån inom teko-industrierna i fråga om bl. a. teknik, ekonomi, administration och planering. Utbildningsprogrammet hade vid utgången av budgetåret 1974/75 omfattat ca 7 300 kursdeltagare. Under en femårsperiod fr. o. m. budgetåret 1970/71 har ca 14 milj. kr. utgått i form av bidrag. Sedan budgetåret 1971/72 har vidare utgått statliga bidrag för konsultundersökningar, omställningsbidrag, med inriktning på frågor rörande företagets behov av specialisering, rationalisering och samarbete eller samgående med andra tillverkare. Denna verksamhet kompletterades fr. o. m. budgetåret 1972/73 med särskilda lånegarantier — strukturgarantier — för att underlätta samarbete eller samgående mellan olika företag inom bl. a. beklädnadsindustrin. Samtliga nu nämnda aktiviteter administreras — eller föreslås i årets budgetproposition bli administrerade — av statens industriverk.

Genom bl. a. styrelsen för teknisk utveckling (STU) kanaliseras statligt stöd till forsknings- och utvecklingsverksamhet av betydelse för branschen.

Under budgetåren 1970/71—1974/75 har bidrag till exportfrämjande åtgärder, utbildning samt omställning beviljats med totalt ca 53 milj. kr. Om därtill läggs de bidrag om sammanlagt nära 10 milj. kr. till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet som har beviljats av STU har beklädnadsindustrin under femårsperioden erhållit statliga bidrag på ca 63 milj. kr. Vid utgången av budgetåret 1974/75 hade strukturgarantier på ca 29 milj. kr. ämnats till beklädnadsindustrin.

Sveriges Investeringsbank AB (Investeringsbanken) har i flera fall genom omfattande krediter till företag inom beklädnadsindustrin verkat för att främja strukturomvandlingen inom denna industrisektor. Även på annat sätt har banken sökt påverka utvecklingen i denna riktning. Under perioden 1969—1975 har Investeringsbanken till företag inom beklädnadsindustrin beviljat lån på totalt ca 96 milj. kr. Slutligen har

stöd lämnats även i form av industrigarantilån samt hantverks- och industrilån på ca 35 milj. kr. resp. ca 34 milj. kr.

Utöver industripolitiska åtgärder har som nämnts beslutats även om åtgärder av *försörjningsberedskapspolitisk* natur samt åtgärder inom ramen för *arbetsmarknads- och regionalpolitiken*. För att trygga försörjningsberedskapsviktig produktion har sedan december 1972 beviljats avskrivningslån och lånegarantier till belopp av ca 88 milj. kr. resp. ca 28 milj. kr. Den 1 mars 1976 fanns härutöver ansökningar om sådana kreditstöd på ytterligare totalt ca 33 milj. kr. Under budgetåren 1970/71—1974/75 har vidare lokaliseringstöd i form av bidrag och lån beviljats företag inom beklädnadssektorn till ett belopp av sammanlagt ca 76 milj. kr. Dessutom har under samma period regionalpolitiskt stöd i form av utbildnings- och sysselsättningsstöd lämnats med sammanlagt ca 103 milj. kr., merparten i samband med beslutet om Algots Nord AB.

Som har framgått av vad jag nu redovisat har de statliga stödåtgärderna för beklädnadsindustrin varit mycket omfattande (se bilaga 1: 1). Trots att åtgärderna överlag har haft omvittnat god effekt, har den produktions- och sysselsättningsmässiga stagnationen resp. nedgången inom beklädnadsindustrin fortgått. Jag vill dock ånyo betona att den sysselsättningsminskning som har skett under första hälften av 1970-talet till stor del varit en förutsättning för att bereda beklädnadsindustrin möjligheter att på sikt kunna uppnå rimlig konkurrenskraft.

Utvecklingen under år 1975

Medan utvecklingen under åren 1973 och 1974 innebar en viss stabilisering inom beklädnadsindustrin inträffade under år 1975 en markant försämring. Den internationella lågkonjunkturen medförde att efterfrågan från såväl den inhemska marknaden som exportmarknaderna stagnerade eller minskade inom flera varuområden. Efter exportökningar på i storleksordningen 25 % per år under åren 1973 och 1974 var exportvärdet för teko-industrierna år 1975 värdemässigt ungefär oförändrat jämfört med 1974 års nivå. Volymmässigt torde det vara fråga om en inte oväsentlig exportminskning. Den vikande inhemska efterfrågan medförde även att importutvecklingen var svag samtidigt som avsättningsmöjligheterna för ett flertal inhemskt producerade beklädnadsprodukter försämrades avsevärt under år 1975. Även om den internationella konjunkturen förbättras och därmed efterfrågan åter ökar torde kostnadsutvecklingen samtidigt medföra att de inhemska beklädnadsföretagens internationella konkurrenskraft tills vidare förblir försvagad. Detta gäller i första hand för tillverkningsområden med en förhållandevis enkel och arbetsintensiv produktionsteknik. Mycket talar för att den internationella konkurrenssituationen inte under den närmaste framtiden kommer att tillåta kompensande prishöjningar i någon nämnvärd omfattning. Den allvariga lönsamhetsförsämring som med

stor säkerhet kan bedömas ha inträffat för beklädnadsindustrin som helhet under år 1975 kommer därmed sannolikt att bli bestående en tid framöver.

Vad gäller sysselsättningen har denna för helåret 1975 kunnat upprätthållas på en förhållandevis hög nivå. En fortsatt prispress i kombination med ökade produktionskostnader kan emellertid komma att påverka sysselsättningen negativt under år 1976. För tvåmånadersperioden januari—februari låg antalet varsel, uttryckt i berörda arbetstagare, på en nästan dubbelt så hög nivå som under motsvarande period förra året. Trycket mot en fortsatt sysselsättningsminskning kommer troligtvis att gälla för hela beklädnadssektorn, dock i första hand för konfektionsindustrin. Inom denna delbransch har dessutom den pressade lönsamheten och den därav försämrade soliditeten resulterat i att en välbehövlig ökning av investeringsaktiviteten inte har kommit till stånd.

Inom vissa varuområden går nu utvecklingen mot att den inhemska produktionen minskar till en nivå som från försörjningsberedskapspolitiska utgångspunkter är alltför låg. Detta gäller i första hand inom den grundtextila bomullsindustrin och skoindustrin men även inom grundtextil ylleindustri är en likartad tendens märkbar. De åtgärder som beslutades av statsmakterna hösten 1975 — huvudsakligen ökad statlig upphandling samt importbegränsning för skor och stövlar — har givit ett behövligt andrum för flera företag. Däremot syftade dessa åtgärder inte till att lösa de mer långsiktiga problemen.

Överväganden och förslag

I det läge som beklädnadsindustrin befinner sig i synes ytterligare statliga åtgärder nödvändiga. Den grundläggande utgångspunkten för de åtgärder som förordas i det följande har jag redan tidigare antytt. Syftet är att på bästa sätt medverka till att den långsiktiga konkurrenskraften inom beklädnadsindustrin stärks samtidigt som den inhemska produktionskapaciteten inte tillåts underskrida den nivå som behövs av försörjningsberedskapspolitiska skäl.

Chefen för handelsdepartementet anmäler i dag vissa förslag till åtgärder inom försörjningsberedskapspolitikens område i fråga om grundtextil bomullsproduktion och skotillverkning.

För egen del kommer jag att föreslå ett tvåårigt rationaliseringsprogram för i första hand konfektionsindustrin, ökat stöd till exportfrämjande åtgärder samt en utvidgning av ramen för de ovan nämnda strukturgarantierna.

Sålunda tas upp dels industripolitiska åtgärder för att stärka den långsiktiga konkurrenskraften i första hand inom konfektionsindustrin, dels försörjningsberedskapspolitiska åtgärder för att trygga produktionen av grundtextila varor och skor.

En sammanställning av de förslag till åtgärder för beklädnadsindustrin som anmäls i dag bör fogas till protokollet som *bilaga 1: 2*.

Utgångspunkten för detta åtgärdsprogram är att vi måste acceptera en fortsatt strukturomvandling med nedläggning av icke konkurrenskraftiga företag som oundviklig följd. Samtidigt inrymmer näringspolitiken ett ansvar för att strukturomvandlingen sker i sådana former och sådan takt att de enskilda människornas trygghet och alternativa sysselsättningsmöjligheter värnas. Det är först genom en strukturomvandling i kontrollerade former som vi bäst kan tillvarata våra samlade resurser. Den omfattande medelsarsenal som successivt har byggts upp inom ramen för arbetsmarknads- och regionalpolitiken kommer härvid att sättas in för att sociala påfrestningar i största möjliga utsträckning skall kunna undvikas. De ytterligare åtgärder som nu föreslås för beklädnadsindustrin ställer samtidigt ökade krav på nära samordning av de industripolitiska, försörjningsberedskapspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska insatserna.

Till regeringen har förts fram ett flertal förslag till åtgärder för beklädnadsindustrin. Förslagen har varit föremål för överväganden inom närmast berörda departement samt inom en särskild interdepartemental delegation. Några av förslagen faller inom industridepartementets verksamhetsområde. Sålunda har beklädnadsrådet vid överstyrelsen för ekonomiskt försvar bl. a. föreslagit åtgärder för att höja den produktions-tekniska nivån inom konfektionsindustrin. Härvid har föreslagits ett ökat stöd till teknisk utveckling samt ett särskilt investeringsstöd i form av exempelvis avskrivningslån. Vid de överläggningar som har ägt rum mellan regeringen och företrädare för företag och anställda inom beklädnadssektorn har vidare förts fram förslag om bl. a. avskrivningslån med en relativt generell tillämpning, bl. a. för investeringar i produktionsutrustning. Av övriga förslag som har förts fram kan nämnas förstärkning och förlängning av de nu löpande branschfrämjande åtgärderna, bl. a. exportstödet.

I fråga om framställningar om generella åtgärder av subventionskaraktär vill jag efter samråd med cheferna för handels- och arbetsmarknadsdepartementen framhålla följande. Generella subventioner för beklädnadsindustrin medför uppenbara risker för att en långsiktigt konkurrenssvag och ineffektiv branschstruktur bevaras. Detta kan innebära att grundläggande strukturella problem skjuts på framtiden. Subventioner för långsiktigt upprätthållande av produktion som inte är konkurrenskraftig bör endast komma i fråga för sådan tillverkning där särskilda försörjningsberedskapspolitiska skäl motiverar sådana åtgärder och där samtidigt effektivitetsfrämjande insatser inte är tillräckliga för att åstadkomma företagsekonomiskt lönsam produktion. Tyngdpunkten i ett långsiktigt fruktbarande åtgärdsprogram för beklädnadsindustrin bör ligga på sådana åtgärder som syftar till att stärka den långsiktiga konkurrenskraften inom branschen.

För många företag inom beklädnadsindustrin uppkommer särskilda problem att anskaffa tillräckligt rörelsekapital för den lageruppyggnad

som regelmässigt måste ske mellan de starkt markerade försäljnings-säsongerna. Detta förhållande har understrukits i olika sammanhang och förslag till åtgärder har förts fram. För att bidra till en lösning av dessa finansieringsproblem kommer, efter vad jag har inhämtat, chefen för arbetsmarknadsdepartementet att föreslå regeringen att meddela särskilda föreskrifter om säsongmässigt avpassade krediter till företag inom beklädnadsindustrin i form av industrigarantilån samt hantverks- och industrilån.

Jag övergår nu till att mera i detalj behandla frågor och förslag inom industridepartementets verksamhetsområde.

Industripolitiska åtgärder

Flera företag inom konfektionsindustrin torde redan ha utnyttjat de rationaliseringsmöjligheter som finns inom ramen för i dag prövad produktionsteknik. Alltjämt kännetecknas emellertid konfektionstillverkningen i stor utsträckning av hantverksmässiga metoder. Produktionen är arbetsintensiv vilket i kombination med successivt ökade lönekostnader har medfört en försvagad konkurrenskraft gentemot utländska tillverkare. Efter vad jag har erfarit finns emellertid inom flera tillverkningsområden utrymme för en långsiktigt stärkt konkurrenskraft om i dag känd bästa produktionsteknik kan få en bredare tillämpning och om nya produktionsmetoder kan införas inom svensk konfektionsindustri.

Såväl utomlands som i Sverige pågår f. n. ett omfattande utvecklingsarbete på det produktionstekniska området avseende konfektionstillverkning. De aktuella projekten är väsentligen inriktade på ökad automatisering av tillverkningen. Det gäller t. ex. automatisk mönsteranpassning och tillskärning, märknings- och sorteringssystem för plaggdelar, numerisk styrning av sömnadsarbete samt pressning av färdiga plagg. Sedan en tid tillbaka ger STU visst stöd till produktionsteknisk utveckling inom beklädnadsområdet.

Enligt min mening är det av stor vikt att en omedelbar och bred satsning på avancerad produktionsteknik kommer till stånd. Den nya produktionsteknik som redan i dag har tagits fram torde tillsammans med de produktionstekniska framsteg som bör vara möjliga inom en snar framtid, avsevärt kunna stärka den svenska konfektionsindustrins långsiktiga konkurrenskraft. Den pressade lönsamheten under lång tid för ett flertal företag inom branschen har emellertid resulterat i bl. a. uppenbara svårigheter vad gäller finansieringen av ny och mer avancerad produktionsutrustning.

Mot denna bakgrund förordar jag att statliga stödåtgärder i form av ett särskilt *rationaliseringsprogram för konfektionsindustrin* sätts in under en tid av två år för att främja införandet av ny produktionsteknik. Rationaliseringsprogrammet bör inrymma stöd till effektivitetshöjande investeringar, bidrag för konsultin-

satser vid införandet av ny produktionsteknik samt ökade insatser för teknisk utveckling. Programmet bör inriktas mot plagg tillverkande industri och således omfatta i huvudsak konfektionsindustrin.

För effektivitetshöjande investeringar i produktionsutrustning bör ett direkt stöd lämnas i form av särskilda avskrivningslån. Dessa bör normalt utgå med högst 25 % av investeringskostnaderna. I de fall investeringar sker i anslutning till omfattande strukturella förändringar, exempelvis projekt där flera mindre företag samarbetar eller går samman om gemensam produktionsutrustning eller där större företag i samverkan till sig knyter mindre företag, bör avskrivningslån kunna ges motsvarande högst 50 % av den totala investeringskostnaden.

Mot bakgrund av de avsättningsproblem som har gjort sig gällande för flera inhemskt producerade konfektionsvaror bör vid prövning av avskrivningslån särskilt uppmärksammas förutsättningarna för långsiktiga och stabila avsättningsmöjligheter för aktuella tillverkningsområden. Som allmän utgångspunkt bör härvid gälla att avskrivningslån till investeringar som långsiktigt ökar den totala produktionskapaciteten i branschen normalt endast bör komma ifråga för sådana tillverkningsområden där konkurrenssituationen och marknadsutvecklingen kan bedömas ge ett på sikt naturligt utrymme för en ökad inhemsk produktion. Det är dessutom angeläget att investeringsstödet fördelas så att genomförda investeringar står i samklang med en ändamålsenlig strukturomvandling inom branschen. För flera företag kommer detta att innebära att en förutsättning för stöd är långtgående samarbete eller samgående med andra företag. Vid beviljande av investeringsstödet bör vidare uppmärksammas angelägenheten av att undvika snedvridningar av konkurrensförhållandena inom en delbransch.

Avskrivningslånen bör beviljas av statens industriverk efter prövning i varje enskilt fall. Lånen bör vara ränte- och amorteringsfria och normalt skrivas av med ett lika stort belopp under varje år av en period av högst tio år. Erhållande av avskrivningslån bör förutsätta att statens industriverk ges full insyn i berört företags ekonomiska utveckling och samverkansplaner på investeringssidan med andra företag i branschen. I enlighet med vad jag tidigare anfört, bör industriverket ges möjlighet att ställa vissa villkor vad gäller planerade investeringar och samutnyttjande för beviljande av avskrivningslån. Det ankommer på regeringen att meddela närmare föreskrifter för beviljande av avskrivningslån. För investeringsstöd i form av särskilda avskrivningslån beräknar jag medelsbehovet till 20 milj. kr. per år under en tvåårsperiod.

För bidrag till konsultundersökningar i omställningsfrämjande syfte och utbildningsinsatser för teko-industrierna har regeringen i årets budgetproposition under anslaget Företags- och branschfrämjande åtgärder (prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 71) tagit upp en medelsram av 7 milj.

kr. Konsultundersökningarna är främst inriktade på organisatoriska förhållanden och kan härvid avse även produktionstekniska frågor. Dessa resurser bör nu väsentligt utökas:

För att främja att en bättre produktionsteknik så snabbt som möjligt skall kunna införas inom konfektionsindustrin bör sålunda intensifierade konsultinsatser göras för att bistå företagen med behövligt beslutsunderlag vid införandet av effektivitetshöjande produktionsteknik. I den utsträckning som införandet av ny produktionsteknik bör kombineras med strukturella omställningar behövs intensifierade konsultinsatser även utanför det tekniska området. Mot den bakgrund jag har tecknat i det föregående och med den inriktning av åtgärderna som jag förordar bör den ram som har angivits i budgetpropositionen höjas. Jag räknar med att anslagsnivån bör höjas med 5 milj. kr. för budgetåret 1976/77 utöver vad som har angivits i budgetpropositionen. Denna nivå bör bibehållas även budgetåret 1977/78. Härvid har jag räknat in ökade kostnader vid statens industriverk för administrationen av såväl avskrivningslånen som den utökade verksamheten med konsultinsatser. Hittillsvarande regler för de s. k. omställningsfrämjande åtgärderna bör gälla även för den utvidgade verksamheten.

Ökade insatser bör vidare göras för utveckling av metoder och system för tillverkning av kläder. Det stöd som f. n. utgår från STU för detta ändamål bör ökas. Jag räknar med att en viss ökning av stödet kan ske redan nästa budgetår om riksdagen anvisar medel till STU i enlighet med regeringens förslag i årets budgetproposition (prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 207). För budgetåren 1976/77—1977/78 räknar jag med att ett belopp av totalt ca 4 milj. kr. kommer att stå till förfogande för stöd till teknisk utveckling inom konfektionsindustrin.

Jag övergår nu till att redogöra för vissa kompletterande förslag på det industripolitiska området.

Riksdagen avvisade hösten 1975 tanken på att strukturstöd skall kunna utnyttjas för överförande av resurser från teko-produktion till andra produktområden (prop. 1975/76: 57 s. 27, NU 1975/76: 15, rskr 1975/76: 107). Enligt min mening är det i rådande läge angeläget att öka insatserna för att mildra verkningarna för de sysselsatta av beklädnadsindustrins tillbakagång. Efter samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet förordar jag därför att inom ramen för branschfrämjande åtgärder konsultinsatser för teko- och skoföretag bör kunna innefatta även undersökningar av företagens förutsättningar att helt eller delvis övergå till produktion inom andra branscher och marknader.

De s. k. strukturgarantierna innebär att staten ikläder sig borgen för lån i samband med fusioner, företagsförvärv och liknande strukturella omställningar inom vissa branscher, bl. a. teko- och skoindustrierna. I årets budgetproposition (prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 85) har föreslagits att systemet med strukturgarantier förlängs att gälla t. o. m. budgetåret

1976/77 för nu ingående branscher. För teko-industrierna förordar jag nu en förlängning med ytterligare ett budgetår. Härigenom erhålls en tidsmässig samordning med det föreslagna rationaliseringsprogrammet.

Den totala ramen för strukturgarantier uppgår f. n. till 100 milj. kr., varav drygt hälften var utnyttjad vid utgången av budgetåret 1974/75. Under innevarande budgetår har efterfrågan på strukturgarantier ökat märkbart. För att möjliggöra intensifierade insatser för teko-industrierna bör ramen för strukturgarantierna höjas med 25 milj. kr. till 125 milj. kr.

För räntebefrielse vid strukturgarantier har regeringen i årets budgetproposition (prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 85) föreslagit en ram på 1,2 milj. kr. för budgetåret 1976/77. Som en följd av förslaget om höjd strukturgarantiram bör anslaget för räntebefrielse för budgetåret 1976/77 höjas med 0,8 milj. kr. till 2 milj. kr. och den högre nivån bibehållas även under budgetåret 1977/78.

Slutligen bör medlen för exportfrämjande åtgärder räknas upp. För åtgärder av detta slag har i årets budgetproposition under anslaget Företags- och branschfrämjande åtgärder (prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 71) tagits upp 8 milj. kr. Trots det hårda konkurrenstryck som råder internationellt föreligger enligt samstämmiga bedömningar goda möjligheter att i framtiden få till stånd en ytterligare ökad och stabil avsättning utomlands för flera av de svenska teko-industriernas produkter. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den stora betydelse som exporten redan i dag har för stora delar av dessa branscher bör ramen för exportfrämjande åtgärder för teko-industrierna höjas med 2 milj. kr. per år till 10 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1976/77 och 1977/78.

Jag behandlar i det följande de anslagsmässiga konsekvenserna av de förslag som jag nu har lagt fram. Beträffande de åtgärder som faller under anslaget Företags- och branschfrämjande åtgärder får dock av budgettekniska skäl frågan om medelsanvisning tas upp i samband med tilläggsbudget I för nästa budgetår.

Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de av mig förordade riktlinjerna för industripolitiska åtgärder för beklädnadsindustrin.

Anslagsfrågor för budgetåret 1976/77

DRIFTBUDGETEN

TRETTONDE HUVUDTITELN

B. Industri m. m.

B 9. Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher. Enligt budgetpropositionen för budgetåret 1976/77 (prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 85) har regeringen föreslagit riksdagen att under denna anslagsrubrik föra upp ett reservationsanslag av 1,2 milj. kr. Vidare har för budgetåret 1976/77 föreslagits en oförändrad ram för strukturgarantier på 100 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag nyss har anfört förordar jag att strukturgarantiramen för budgetåret 1976/77 höjs med 25 milj. kr. till 125 milj. kr. och att anslagsramen för räntebefrielse höjs med 800 000 kr. till 2 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen — med återkallande av sina tidigare förslag — föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1976/77 ikläda staten förpliktelse i form av strukturgarantier, som inberäknat redan beviljade garantier innebär åtaganden om högst 125 000 000 kr.,
2. till *Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

V: 14. Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin. Inom ramen för ett tvåårigt rationaliseringsprogram för i första hand konfektionsindustrin bör, som jag tidigare har anfört, utgå lån till effektivitetshöjande investeringar inom en ram av totalt 40 milj. kr. För budgetåret 1976/77 bör anvisas 20 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

- att till *Lån till rationaliseringsinvesteringar inom konfektionsindustrin* för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

Bilaga 1: 1 till bilaga 1 till regeringens proposition nr 206 år 1975/76

Av följande sammanställningar framgår omfattningen av industripolitiska, försörjningsberedskapspolitiska samt arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder för beklädnadsindustrin uttryckta i termer av beviljade medel och beslutade framtida anslagsramar.

A. Industripolitiska åtgärder*Teko-industrierna (1 000-tal kr.)*

Budgetår	Bidrag				Summa bidrag	Lånegarantier	
	utbildning	omställning	export	FoU		omställning (struktur- garantier)	export
<i>Beviljade medel</i>							
1970/71	1 018	—	3 535	1 164	5 717	—	900
1971/72	3 816	1 951	5 474	1 775	13 016	—	1 010
1972/73	3 226	1 975	6 663	1 975	13 839	—	—
1973/74	3 038	1 783	6 600	2 050	13 471	28 175 ¹	400
1974/75	2 616	2 809	6 775	2 100	14 300	—	—
Summa	13 714	8 518	29 047	9 064	60 343	28 175	2 300
<i>Anslagsramar</i>							
1975/76	2 000	5 000 ²	7 000	2 490	16 490	100 000 ³	22 500 ⁴
1976/77	—	7 000	8 000	2 750	17 750	100 000 ³	22 500 ⁴
1977/78	—	7 000	8 000	—	15 000	—	22 500 ⁴

¹ Avser budgetåren 1972/73—1974/75

² Avser internbudgeterad ram inkl. tilläggsanslag

³ Ackumulerad ram för samtliga ingående branscher (beklädnadsindustri, gjuteriindustri, manuell glasindustri samt delar av träbearbetande industri och metallmanufakturindustri)

⁴ Ackumulerad ram

Skoindustrin samt garveriindustrin (1 000-tal kr.)

Budgetår	Bidrag			Summa bidrag	Lånegarantier för omställning (struktur- garantier)
	omställning	export	samarbetsbidrag för bl.a. produkt- utveckling och utbildning		
<i>Beviljade bidrag</i>					
1972/73	104	—	—	104	—
1973/74	262	700	295	1 257	600 ¹
1974/75	245	365	325	935	—
Summa	611	1 065	620	2 296	600
<i>Anslagsramar</i>					
1975/76	1 000 ²	1 000	500	2 500	100 000 ³
1976/77	1 000	1 000	500	2 500	100 000 ³
1977/78	1 000	1 000	—	2 000	—

¹ Avser budgetåren 1972/73—1974/75

² Avser internbudgeterad ram inkl. tilläggsanslag

³ Ackumulerad ram för samtliga ingående branscher (beklädnadsindustri, gjuteriindustri, manuell glasindustri samt delar av träbearbetande industri och metallmanufakturindustri)

B. Försörjningsberedskapspolitiska åtgärder*Kreditstöd (1 000-tal kr.)*

Produktions- sektor	Beviljat stöd 1972-12-15—1976-02-29		Under handläggning per 1976-03-01	
	avskrivnings- lån	läne- garantier	avskrivnings- lån	läne- garantier
Bomull ¹	54 600	19 900	600	3 700
Ylle ¹	4 400	2 000	1 300	800
Trikå	3 600	2 300	5 100	2 600
Övrig textil	14 400	2 100	10 000	1 400
Garverier	4 200	400	1 800	300
Skor	6 400	1 500	4 000	1 700
Summa	87 600	28 100	22 800	10 500

¹ Spinneri och vävning.*Statlig upphandling (1 000-tal kr. där annat ej anges)*

Period	Aktivitet	Belopp
Kalenderåren 1973—1974	Beställningar genom överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF)	30—40 milj. kr. per år
Budgetåret 1975/76	Ökade möjligheter till beställningar hos svensk beklädnadsindustri enligt följande: ÖEF:	
	— ökning av buffertlager (beställningsreserv)	47 000
	— ökning av beredskapslager	25 000
	— lageruppbyggnad av sjukhustextilier	30 000 ¹
	— försörjningsberedskapsstöd	
		102 000
	Övriga myndigheter:	
	— Försvarets materielverk	61 000 ²
	— Civilförsvarsstyrelsen	5 000 ²
	— Rikspolisstyrelsen	10 000 ²
		76 000
		188 000

¹ Beställningsbemyndigande. Betalningsutfall med 10 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1975/76—1977/78.² Avser tidigareläggning.**C. Arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder för beklädnadsindustrin (1 000-tal kr.)**

Budgetår	Beviljade bidrag			Summa bidrag	Lokaliseringslån
	Lokaliserings- bidrag och av- skrivningslån	Utbildnings- stöd	Sysselsätt- ningsstöd		
1970/71	6 400	4 300	1 400	12 100	16 700
1971/72	1 500	3 000	2 300	6 800	5 500
1972/73	800	2 900	1 500	5 200	12 400
1973/74	11 800	78 900	1 600	92 300 ¹	9 300
1974/75	2 600	6 800	.. ²	9 400	9 400
Summa	23 100	95 900	6 800	125 800	53 300

Anm. T.o.m. år 1975 har dessutom investeringsfondmedel fått tagas i anspråk till ett belopp av sammanlagt ca 220 milj. kr. Vidare har under tiden 1 juli 1975 — 29 februari 1976 45 företag inom beklädnadsindustrin beviljats lagerstöd för en beräknad lagerökning på ca 70 milj. kr.

¹ Huvuddelen utgör bidrag till Algots Nord AB.² Uppgift föreligger ej.

Bilaga 1: 2 till bilaga 1 till regeringens proposition nr 206 1975/76

Sammanställning av förslag till åtgärder för beklädnadsindustrin

Typ av åtgärd	Kostnader (milj. kr.)		
<i>Industripolitiska åtgärder</i>			
1. <i>Rationaliseringsprogram</i> för konfektionsindustrin			
— stöd via styrelsen för teknisk utveckling	4,0 ¹	}	
— avskrivningslån till effektivitetshöjande investeringar	40,0		
— konsultinsatser vid införande av ny teknik	10,0		
2. <i>Exportfrämjande</i> åtgärder	4,0	}	
3. <i>Räntebefrielse</i> för strukturgarantilån	2,8		1976/77—1977/78
Summa nu föreslagna industripolitiska åtgärder	60,8		
Tidigare beslutade industripolitiska åtgärder	34,0		
Totalt för tvåårsperioden 1976/77—1977/78	94,8		
4. Höjning av ram för <i>strukturgarantier</i>	25,0 ²	1976/77	
<i>Försörjningsberedskapspolitiska åtgärder³</i>			
1. Statsföretag AB ges i uppdrag att medverka till en ägarmässig <i>samordning av grundtextil bomullsindustri</i>			
2. Intensifierat <i>utredningsarbete avseende skoindustrins</i> framtida struktur			
3. S. k. <i>villkorliga försörjningsberedskapslån</i> för att skapa rådrum i kris-situationer under det att arbete pågår i enlighet med ovan nämnda pkt 1. och 2.	12,0	1976/77	
4. <i>Avskrivningslån</i> till Stigtext AB under fem år för viss produktion av kamgarn och kardgarn av ull	Högst 2,5 1976/77 Högst 12,5 1976/77—1980/81		

¹ Häri ingår viss ökning som beräknas kunna ske under budgetåret 1976/77 under förutsättning att riksdagen anvisar medel till styrelsen för teknisk utveckling i enlighet med förslag i prop. 1975/76: 100 bil. 15 s. 207.

² För att möjliggöra ökade insatser inom teko-industrierna föreslås den totala ramen därmed höjd från 100 milj. kr. till 125 milj. kr. Förutom teko-industrierna omfattar ramen även skoindustri, gjuteriindustri, manuell glasindustri, samt delar av träbearbetande industri och metallmanufakturindustri.

³ Utöver här anmälda förslag till åtgärder har regeringen i prop. 1975/76: 152 föreslagit vissa åtgärder inom programmet Beklädnad m. m. För budgetåret 1976/77 beräknas härför på kapitalbudgeten 45,2 milj. kr. och på driftbudgeten 33,9 milj. kr.

Bilaga 2 till regeringens proposition nr 206 år 1975/76

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-04-01**Föredragande:** statsrådet Lidbom**Anmälan till proposition om åtgärder för beklädnadsindustrin****Inledning**

Vår säkerhetspolitik och vårt näringslivs struktur i dag och i framtiden bestämmer väsentligen omfattningen och inriktningen av den ekonomiska försvarsberedskapen. Produktionsplanering och övriga beredskapsåtgärder i fred inriktas på att göra det möjligt att vid krig, avspärning eller annan kris tillhandahålla de varor och tjänster som behövs för landets försörjning och försvar.

Den ekonomiska försvarsberedskapen påverkas såväl av utvecklingen i det svenska samhället som av förändringar i vår omvärld. Utvecklingen inom områden såsom produktion, utrikeshandel, industristruktur och konsumtionsmönster får konsekvenser för försörjningsberedskapen och därmed också för behovet av beredskapsåtgärder.

Den vidgade utrikeshandeln som har befrämjats bl. a. av liberaliseringen av de internationella betalningarna samt tillkomsten av det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och de europeiska gemenskaperna (EG) har bidragit till en successivt ökad internationell arbetsfördelning vilket i sin tur har fått återverkningar på strukturuomvandlingen inom såväl industri som handel.

Den inhemska produktionen har minskat väsentligt inom vissa från försörjningsberedskapssynpunkt väsentliga varuområden. Vissa försörjningsviktiga varor har sålunda fallit bort eller hotar att försvinna ur produktionen. Industrin har i växande grad blivit beroende av tillförsel av halvfabrikat och komponenter från utländska leverantörer. Tillsammans med en kraftig ökning av konsumtionsstandarden och ett vidgat varusortiment har denna utveckling inneburit att förutsättningarna för det ekonomiska försvaret att verka i krislägen har förändrats och i vissa fall försvårats.

Mot bl. a. denna bakgrund tillkallade dåvarande chefen för handelsdepartementet den 4 maj 1971 särskilda sakkunniga för att utreda olika

metoder för att upprätthålla en tillfredsställande beredskap inom varuområden som har väsentlig betydelse för försörjningen. De sakkunniga, som antog namnet försörjningsberedskapsutredningen, hade till uppgift att i första hand se över beklädnadssektorn, eftersom driftsinskränkningar och företagsnedläggningar fått allvarliga återverkningar på försörjningsberedskapen i fråga om kläder och skor.

I augusti 1972 lade utredningen fram delbetänkandet (Ds H 1972: 3) Kläder och skor — försörjningen i en kristid, med förslag till åtgärder för att förbättra försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet. Utredningen konstaterade att det förelåg en allmänt minskande självförsörjningsgrad inom detta område. Utredningens förslag lades till grund för en proposition i ämnet. De förslag till åtgärder som där fördes fram godkändes av riksdagen (prop. 1972: 127, FöU 1972: 25, rskr 1972: 325).

Utveckling och åtgärder under år 1975

Under första halvåret 1975 försämrades beklädnadsindustrins marknadsläge. I en skrivelse den 26 augusti 1975 framhöll överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) att läget inom den svenska beklädnadsindustrin kännetecknades av försämrad orderingång och därav föranledd produktionsminskning i en utsträckning som ingav stark oro bl. a. från försörjningsberedskapssynpunkt.

Mot bakgrund av den från försörjningsberedskapssynpunkt allvarliga försämringen av beklädnadsindustrins situation godkände riksdagen under år 1975 förslag till vissa åtgärder för att trygga en tillfredsställande försörjningsberedskap på beklädnadsområdet (prop. 1975/76: 57, NU 1975/76: 15, rskr 1975/76: 107). Åtgärderna avsåg bl. a. tidigarläggning av statliga industribeställningar, ökad statlig lagerhållning samt ökad medelsram för statligt stöd i form av avskrivningslån för investeringar samt lånegaranti. Vidare gällde riksdagsbeslutet förstärkta åtgärder för att främja teko- och skoindustriernas strukturomvandling samt vidgat stöd för exportfrämjande åtgärder. I prop. 1975/76: 57 anmäldes även beslut av regeringen om vissa handelspolitiska åtgärder, nämligen dels en begränsning av importen i fråga om skor av läder och plast samt gummistövlar, dels licenstvång utan kvantitativa begränsningar för importen av vissa tekovaror från årsskiftet 1975/76.

Framställningar om åtgärder inom beklädnadsindustrin

Som chefen för industridepartementet i dag redovisar har under hösten 1975 och början av år 1976 till regeringen överlämnats en rad framställningar från fackliga organisationer, branschorgan och myndigheter med förslag till åtgärder för beklädnadsindustrin. I det följande behandlas sådana förslag som är särskilt avsedda att stärka försörjningsberedskapen.

Inom ÖEF upprättades hösten 1975 ett samrådsorgan, det s. k. beklädnadsrådet. Rådet består av representanter för branschföreningar, arbetstagarorganisationer, statliga myndigheter, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet och Statsföretag AB. Beklädnadsrådet lämnade den 30 januari 1976 en promemoria till regeringen med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet.

I promemorian föreslås bl. a. att ÖEF får ytterligare möjligheter att stödja investeringar i försörjningsviktig industri. Förslaget innebär att avskrivningslån skall kunna ges för upp till 75 % av investeringen samt lånegaranti för resterande 25 %. På lån upptaget mot lånegaranti skall ränta ej utgå.

Beklädnadsrådet anser också att bestämmelserna för statlig upphandling av teckvaror och skor m. m. även fortsättningsvis bör tillämpas.

Beklädnadsrådet föreslår vidare, med hänvisning till vad försörjningsberedskapsutredningen anför i sitt slutbetänkande (SOU 1975: 57) Varuförsörjning i kristid, att ett kapitalstöd i form av ränte- och amorteringsfria lån bör kunna ges för företagens behov av rörelsekapital.

Frågan om staten i ökad utsträckning skall inträda som ägare eller delägare i beklädnadsindustrin tas också upp av beklädnadsrådet. Rådet framhåller vikten av att staten genom direkt eller indirekt ägande i företag tryggar försörjningsberedskapen. Rådet anser att detta i första hand kan bli aktuellt i branscher där de statliga stödåtgärderna är av särskild stor omfattning.

Rådet tar också upp den svenska detaljhandelns prissättningsmetod som rådet menar inverkar menligt på den svenska beklädnadsindustrins avsättningsmöjligheter. Rådet anser det önskvärt med en förändring av nuvarande påläggssystem så att prisskillnaderna mellan teko- och skovaror tillverkade i Sverige och i utlandet inte ytterligare skärps i detaljhandelsledet.

Avtal mellan Stigtex AB och ÖEF

AB Kamgarn i Borås är ett av de två kvarvarande kamgarnsspinnerierna i landet. ÖEF har i skrivelse till regeringen den 17 december 1975 anmält att företaget kommer att under år 1976 lägga ner produktionen av kamgarn och kardgarn om rörelsen inte kan överlåtas till staten. En nedläggning av företagets spinneri är enligt ÖEF:s uppfattning synnerligen allvarlig från försörjningsberedskapssynpunkt. Företaget har en modern utrustning och kan framställa kamgarn av ulltyp från rayonfibrer, som framställs inom landet. En maskinpark hålls genom ÖEF:s försorg i beredskap för detta ändamål.

Statsföretag AB har anmält till ÖEF att företaget genom Stigtex AB har tecknat preliminäravtal med AB Kamgarn att överta spinnerirörel-

sen vid AB Kamgarn. Statsföretag AB har vidare anmält sig berett att driva dessa spinnerier i första hand t. o. m. budgetåret 1980/81 under förutsättning att staten bidrar med täckning av en eventuell förlust. Denna beräknas till högst 2,5 milj. kr. årligen under 5 år.

ÖEF har i skrivelse till regeringen den 22 mars 1976 anmält att ÖEF med förbehåll för statsmakternas godkännande har träffat ett avtal med Stigtex AB som bl. a. innebär att Stigtex AB åtar sig att under fem år upprätthålla en viss produktion av kamgarn och kardgarn. Avtalet innebär för ÖEF:s del bl. a. att ÖEF under avtalsperioden skall tillhandahålla Stigtex AB ett räntefritt avskrivningslån, vilket varje år skall täcka men inte överstiga under året uppkommande förlust i företagets spinnerirörelse. Det totala lånebeloppet skall maximalt få uppgå till 12,5 milj. kr. fördelat med högst 2,5 milj. kr. per kalenderår.

Föredraganden

Den inhemska produktionen av beklädnadsvaror minskade avsevärt i förhållande till den samlade efterfrågan på den svenska marknaden under 1970-talet. I prop. 1975/76: 57 redovisades den kraftiga minskningen av självförsörjningsgraden för flera varugrupper inom beklädnadsområdet.

Denna från försörjningsberedskapssynpunkt negativa utveckling har vid olika tillfällen föranlett särskilda åtgärder från statsmakternas sida. Bl. a. beslöt riksdagen år 1972 om åtgärder för att trygga försörjningsberedskapen inom beklädnadsområdet (prop. 1972: 127, FöU 1972: 25, rskr 1972: 325). Åtgärderna har medverkat till att väsentlig produktionskapacitet har kunnat bibehållas inom landet.

Under första halvåret 1975 inträffade en betydande försämring av beklädnadsindustrins marknadsläge. I prop. 1975/76: 57 konstaterades att utvecklingen inte kunde få fortsätta utan ingripande från samhället. Med pågående utveckling kunde vi förlora produktionskapacitet i en sådan utsträckning att vi riskerade att i en eventuell framtida kris-situation inte kunna uppfylla de försörjningsmål som uppställts. Läget bedömdes särskilt kritiskt inom det grundtextila området dvs. tillverkning av garner och vävnader samt inom skoområdet. I propositionen anmälde vissa handelspolitiska åtgärder och föreslogs åtgärder inom landet för att trygga försörjningsberedskapen. Förslagen godkändes av riksdagen (NU 1975/76: 15, rskr 1975/76: 107). Med de angivna åtgärderna förbättrades möjligheterna för statsmakterna att vidta åtgärder för att upprätthålla en tillfredsställande försörjningsberedskap inom berörda områden.

Ett inom överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) hösten 1975

upprättat samrådsorgan, det s. k. beklädnadsrådet, har i en promemoria den 30 januari 1976 till regeringen anmält att läget från försörjningsberedskapssynpunkt försämrats ytterligare och föreslår vissa åtgärder.

Som chefen för industridepartementet i dag redovisar är läget inom beklädnadsindustrin nu sådant att jag anser det nödvändigt med ytterligare åtgärder för att trygga att en från försörjningsberedskapssynpunkt godtagbar produktionskapacitet bevaras inom landet.

Samordning av grundtextil bomullsindustri och skoindustri

Som framhölls i prop. 1975/76: 57 är försörjningsläget särskilt inom det s. k. grundtextila området och skoområdet sådant att en fortsatt minskning av produktionskapaciteten är allvarlig från försörjningsberedskapssynpunkt.

Det finns särskild anledning till oro beträffande möjligheterna för företagen inom den grundtextila bomullsindustrin att fortsätta driften i nuvarande omfattning. Jag bedömer att väsentliga fördelar står att vinna genom en samordning mellan de enskilda företagen.

I statsmakternas beslut om bildande av Statsföretag AB (prop. 1969: 121, SU 1969: 168, rskr 1969: 381) fastslogs att den ekonomiska försvarsberedskapen är en naturlig uppgift för staten. Statsföretag AB skall fullgöra sysselsättnings-, försvarsberedskaps- eller andra speciella uppgifter som ägaren dvs. staten begär att bolaget skall fullgöra. Statsföretag AB skall sålunda på statens uppmaning lämna offert för fullgörandet av sådana speciella uppgifter. Detta kan innebära att staten ersätter Statsföretag AB för de förluster som kan uppkomma till följd av företagets engagemang. Behovet och storleken av ett sådant stöd bedöms med utgångspunkt från de lämnade offerterna.

Statsföretagsgruppen består av företag verksamma inom ett flertal branscher. Tyngdpunkten ligger f. n. inom gruvindustrin, stålindustrin och skogsindustrin. En grupp företag har tillkommit av försörjningsberedskapskäl. Hit hör bl. a. Ccaverken AB och AB Svensk Torvförädling.

Mot bakgrund av det från försörjningsberedskapssynpunkt allvarliga läget inom den grundtextila bomullsindustrin och med hänvisning till vad jag har anfört om Statsföretags AB uppgifter inom försörjningsberedskapen anser jag, att Statsföretag AB bör få i uppdrag att inleda förhandlingar med berörda företag i syfte att få fram förslag till ägarmässig samordning av den grundtextila bomullsindustrin. Målet för Statsföretag AB bör härvid vara att tillsammans med intresserade företag — i ett eller flera steg — nå fram till den företagsstruktur som har de bästa företagsekonomiska förutsättningarna och samtidigt svarar mot försörjningsberedskapsbehoven. Uppdraget torde kunna genomföras inom ramen för det offertförfarande som jag har närmare redogjort

för i prop. 1975/76: 152 (s. 47). Flera alternativa möjligheter till samordning kan tänkas bli aktuella. Förhandlingarna bör dock i första hand syfta till att ett enda bolag med eller utan statligt deläggande bildas.

Chefen för industridepartementet avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att lämna uppdrag till Statsföretag AB med denna inriktning.

Beträffande skoindustrin vill jag erinra om att ett särskilt strukturprogram för skoindustrin aktualiserades i prop. 1975/76: 57. Bl. a. framhölls att omställningsfrämjande åtgärder ensamma inte skulle kunna åstadkomma nödvändiga förändringar inom branschen. Förutsatt att försörjningsberedskapsstöd av tillräcklig styrka sattes in bedömdes det dock vara möjligt att genomföra en i tiden koncentrerad insats för skoindustrins strukturella omdaning. Målet borde härvid vara att på förhållandevis kort sikt åstadkomma en förändrad och mer rationell företags- och arbetsställestruktur som är anpassad till försörjningsberedskapens krav på produktionskapacitet.

Sedan årsskiftet 1975/76 arbetar statens industriverk och ÖEF gemensamt med en utredning om alternativa sätt för den svenska skoindustrin att så lönsamt som möjligt upprätthålla en från försörjningsberedskapssynpunkt nödvändig skoproduktion. Förslag skall lämnas i fråga om de åtgärder som bör vidtas för att uppnå en ändamålsenlig branschstruktur. Det förutsätts att branschen själv medverkar och är pådrivande i denna omstrukturering. Utredningsresultatet beräknas föreligga vid slutet av år 1976.

Jag avser att återkomma i dessa frågor när Statsföretag AB har lagt fram förslag till ägarmässig samordning av den grundtextila bomullsindustrin samt när industriverket och ÖEF har redovisat sitt utredningsresultat om skoindustrins framtida struktur.

Temporär stödmöjlighet för företag inom främst skoindustrin

Medan den nu redovisade utredningen om skoindustrin pågår kan det inträffa att enskilda företag kommer i en sådan situation att de finner en avveckling eller stark nedskärning av produktionen vara påkallad. Detta kan också inträffa under de förhandlingar med företagen om branschens framtida struktur som kan bli aktuella när utredningsresultatet föreligger. Jag anser det angeläget att det under denna tidsperiod finns möjlighet att upprätthålla för försörjningsberedskapen viktig produktion vid företag som bedöms behöva ingå i en omstrukturerad skoindustri. Stöd till sådan produktion bör kunna ges genom statliga lån grundade på det s. k. offertförfarandet. Offertförfarandet innebär att företag på begäran av staten lämnar offert avseende merkostnaderna för att upprätthålla viss produktion. I prop. 1975/76: 152 föreslogs att offerter, som tidigare endast har lämnats av Statsföretag AB, i fortsättningen

bör kunna tas in även från privata företag. Det framhölls vidare att i de fall då privata företag erhåller statligt stöd måste samhället självfallet ges full insyn i företagets verksamhet.

De statliga lån grundade på offertförfarande, s. k. villkorliga försörjningsberedskapslån, som jag nu föreslår skall inrättas, bör utnyttjas för att i avvaktan på utredningsresultatet och på resultatet av eventuella därpå följande förhandlingar trygga att en från försörjningsberedskapsynpunkt oundgänglig produktion bevaras inom landet.

Vid en bedömning av om lån skall utgå bör företagets möjlighet och vilja att på sikt ingå i en omstrukturerad skoindustri beaktas. Lånets storlek bör fastställas på grundval av en av företaget lämnad offert avseende kostnaderna för att under en avtalad tid upprätthålla en viss överenskommen produktionskapacitet och produktion.

De villkorliga försörjningsberedskapslånen bör kunna underlätta den önskvärda samordningen inom skobranschen. För sådana företag som har erhållit försörjningsberedskapslån men som efter det att utredningsresultatet föreligger inte bedöms kunna ingå i skoindustrins framtida struktur, bör det från fall till fall kunna övervägas att helt eller delvis medge avskrivning av erhållna försörjningsberedskapslån.

Som jag tidigare har anmält bör Statsföretag AB få i uppdrag att inleda förhandlingar med företag inom grundtextil bomullsindustri i syfte att lägga fram förslag till ägarmässig samordning av denna. Det kan inte uteslutas att det även inom grundtextil bomullsindustri kan bli nödvändigt att temporärt stödja något företag genom villkorligt försörjningsberedskapslån för att hindra att en från försörjningsberedskapsynpunkt nödvändig produktion försvinner. Försörjningsberedskapslån bör därför om särskilda skäl föreligger kunna utgå även till företag inom den grundtextila bomullsindustrin.

Jag föreslår att ÖEF efter samråd med statens industriverk och arbetsmarknadsstyrelsen genom villkorliga försörjningsberedskapslån ges möjlighet att temporärt, dvs. under utrednings- och förhandlingstiden, trygga att en från försörjningsberedskapsynpunkt oundgänglig produktionskapacitet upprätthålls inom skoindustrin och den grundtextila bomullsindustrin. Lånen bör vara ränte- och amorteringsfria och torde kunna redovisas i företagens balansräkning på sådant sätt att de inte negativt påverkar företagens ställning. Det får förutsättas att företag som beviljats villkorligt försörjningsberedskapslån inte lämnar utdelning under tid då lånet uppbärs. Det ankommer på regeringen att efter förslag från ÖEF meddela närmare föreskrifter för beviljande av villkorliga försörjningsberedskapslån.

För nämnda lån beräknar jag ett medelsbehov av 12 milj. kr. Beloppet bör tas upp på fonden för låneunderstöd under ett investeringsanslag benämnt Försörjningsberedskapslån. Jag återkommer till detta i det följande vid min anmälan av anslagsfrågor.

För de företag som inte kan komma i fråga för försörjningsberedskapslån och som står inför nedläggning finns möjlighet att genom sedvanliga arbetsmarknadsåtgärder säkra att en avveckling kan ske i socialt acceptabla former.

För många företag inom teko- och skobranscherna föreligger särskilda problem att anskaffa tillräckligt rörelsekapital för den lageruppbyggnad som regelmässigt måste ske mellan de starkt markerade försäljningssäsongerna. Detta förhållande kan medföra att för försörjningsberedskapen värdefull produktionskapacitet hotas av nedläggning. ÖEF har i sin promemoria pekat på behovet av säsongkrediter. Som chefen för industridepartementet i dag anmäler kommer chefen för arbetsmarknadsdepartementet att föreslå regeringen att meddela särskilda föreskrifter om säsongsmässigt avpassade krediter till företag inom beklädnadsindustrin i form av industrigarantilån samt hantverks- och industrilån.

Med de nu föreslagna villkorliga försörjningsberedskapslånen i förening med säsongsmässigt avpassade krediter bedömer jag att möjlighet finns att från försörjningsberedskapssynpunkt avvakta med ett slutligt ställningstagande till skoindustrins framtida utformning tills statens industriverk och ÖEF har presenterat sitt utredningsresultat.

Avskrivningslån för investeringar m. m.

År 1972 skapades möjlighet att genom avskrivningslån för investeringar vidta rationaliseringsbefrämjande åtgärder i syfte att bevara från försörjningsberedskapssynpunkt viktig produktion inom landet (prop. 1972: 127, FöU 1972: 25, rskr 1972: 325). Avskrivningslån kan ges all textilbeklädnads-, läder- och lädervarutillverkning. Dessutom kan avskrivningslån utgå till tillverkning av gummiskor och rayonfibrer. Avskrivningslån har hittills framför allt lämnats till grundtextil produktion samt i viss utsträckning till läder- och skoindustrin. Jag vill erinra om att ÖEF, som administrerar avskrivningslånen, redan nu har möjligheter att i den utsträckning försörjningsberedskapsskäl motiverar det stödja investeringar även inom ylle- och trikåindustrin. Utrymme för denna verksamhet anser jag för närvarande finns inom den genom prop. 1975/76: 57 ökade ramen för avtal om avskrivningslån till teko-, sko- och garveriindustrierna.

ÖEF:s beklädnadsråd har föreslagit att avskrivningslån skall kunna ges för upp till 75 % av företagens investeringar, lånegaranti för resterande 25 % samt räntebefrielse på lån upptaget mot lånegaranti. I fråga om kapitalstöd i form av ränte- och amorteringsfria lån till företags behov av rörelsekapital vill jag hänvisa till vad jag anförde i prop. 1975/76: 152. De regler som nu gäller för kapitalstödet har enligt min mening visat sig ändamålsenliga. Det finns således inte anledning att nu ta ställning till frågan om ett mer allmänt inriktat kapitalstöd.

Vad gäller frågan att även i fortsättningen ge försörjningsberedskapsstöd vid upphandling inom landet bör denna fråga övervägas i samband med den årliga beredningen av ÖEF:s budgetframställning.

Avtal mellan Stigtex AB och ÖEF

ÖEF har i skrivelse till regeringen den 17 december 1975 anmält att AB Kamgarn i Borås kommer att lägga ner produktionen av kamgarn och kardgarn under år 1976 om rörelsen inte kan överlåtas till staten. En nedläggning av företagets spinneri, som är ett av de två kvarvarande kamgarnsspinnerierna i landet bedömer ÖEF som synnerligen allvarlig från försörjningsberedskapssynpunkt.

ÖEF har i skrivelse till regeringen den 22 mars 1976 anmält att Stigtex AB har tecknat preliminäravtal med AB Kamgarn att överta spinnerirörelsen vid AB Kamgarn samt att styrelsen med förbehåll för statsmakternas godkännande har träffat ett avtal med Stigtex AB. Avtalet innebär att Stigtex AB åtar sig att under fem år upprätthålla en viss produktion av kamgarn och kardgarn. ÖEF å sin sida skall tillhandahålla Stigtex AB ett räntefritt avskrivningslån, vilket varje år skall täcka men inte överstiga under året uppkommande förlust i företagets spinnerirörelse. Det totala lånebeloppet skall maximalt få uppgå till 12,5 milj. kr. fördelat med högst 2,5 milj. kr. per kalenderår.

Jag delar ÖEF:s bedömning att det vore allvarligt från försörjningsberedskapssynpunkt om spinnerirörelsen hos AB Kamgarn lades ner. Jag förordar att regeringen får riksdagens bemyndigande att träffa det avtal som erfordras för att under nämnda tidsperiod säkerställa den vid Stigtex AB försörjningsviktiga produktionen och produktionskapaciteten på spinneriområdet inom en medelsram av högst 12,5 milj. kr.

Detaljhandelns prissättningsmetod

ÖEF:s beklädnadsråd tar även upp detaljhandelns prissättningsmetod. Denna fråga kräver inget ställningstagande från riksdagens sida. Jag vill emellertid upplysningsvis anmäla följande.

Vid överläggningar mellan statens pris- och kartellnämnd (SPK) och Sveriges textilhandlareförbund har från SPK:s sida förts fram önskemål att förbundet skall medverka till en omläggning av detaljhandelspåläggen som innebär en övergång från procentpålägg till en prissättningsmetod med kronors- och örespålägg. Förbundet har förklarat sig villigt att medverka till att få företag inom textil- och detaljhandeln att övergå till sådana prissättningsmetoder som SPK föreslagit. En arbetsgrupp har tillsatts med uppgift att komma fram med material som stöder detta syfte. Även Kooperativa förbundet har förklarat sig vilja medverka till en utredning av den prissättningsmetod som tillämpas inom förbundet. I en liknande arbetsgrupp för skor medverkar representanter för Sveriges skohandlarförbund.

För den svenska tekoindustrin innebär en omläggning från procentuella pålägg till en prissättning med kronors- och örespålägg att de svenska produkterna får ett gynnsammare utgångsläge i konkurrensen med den prisbilliga importen. I de överläggningar som f. n. pågår mellan SKP och berörda branschorgan om en omläggning av detaljhandelspåläggen har det visat sig svårt att nå en acceptabel lösning. Om inte SPK och detaljhandeln kan nå en frivillig uppgörelse i denna fråga får det självfallet övervägas att genom lagstiftning göra det möjligt att framtvunga en kalkylmetod med åsyftad verkan.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de åtgärder för försörjningsberedskapen inom den grundtextila industrin och skoindustrin som jag har förordat,
2. bemyndiga regeringen att i överensstämmelse med vad jag har förordat träffa avtal med Stigtex AB.

Anslagsfrågor för budgetåret 1976/77

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

F 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Under denna anslagspunkt har regeringen i prop. 1975/76: 152 föreslagit riksdagen att för budgetåret 1976/77 anvisa ett förslagsanslag av 128 756 000 kr.

För *programmet Beklädnad m. m.* har på driftbudgeten beräknats 33 995 000 kr. På kapitalbudgeten har vidare för programmet medel beräknats för investeringsanslag om sammanlagt 39 milj. kr.

I det föregående har jag föreslagit att regeringen begär riksdagens bemyndigande att träffa det avtal som behövs för att vid Stigtex AB säkerställa försörjningsviktig produktion och produktionskapacitet på spinneriområdet under en period av fem år. Jag beräknar statens kostnader för detta ändamål till högst 2,5 milj. kr. för budgetåret 1976/77. Jag förordar att förevarande anslag får belastas med dessa kostnader.

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

- att till *Överstyrelsen för ekonomiskt försvar* för budgetåret 1976/77 utöver i prop. 1975/76: 152 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 2 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

Försörjningsberedskapslån

Nytt anslag (förslag) 12 000 000

Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående angående villkorliga försörjningsberedskapslån hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Försörjningsberedskapslån* för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

Innehåll

Utdrag av protokoll den 1 april 1976	2
Bilaga 1: Industridepartementet	3
Inledning	3
Utvecklingen inom beklädnadsindustrin	4
Utvecklingen under år 1975	7
Föredraganden	8
Utvecklingen inom beklädnadsindustrin	8
Hittills vidtagna åtgärder	9
Utvecklingen under år 1975	11
Överväganden och förslag	12
Industripolitiska åtgärder	14
Hemställan	17
Anslagsfrågor för budgetåret 1976/77	18
Bilaga 1: 1	19
Bilaga 1: 2	21
Bilaga 2: Handelsdepartementet	22
Inledning	22
Utveckling och åtgärder under år 1975	23
Framställningar om åtgärder för beklädnadsindustrin	23
Avtal mellan Stigtex AB och ÖEF	24
Föredraganden	25
Samordning av grundtextil bomullsindustri och skoindustri ..	26
Temporär stödmöjlighet för företag inom främst skoindustrin	27
Avskrivningslån för investeringar m. m.	29
Avtal mellan Stigtex AB och ÖEF	30
Detaljhandels prissättningsmetod	30
Hemställan	31
Anslagsfrågor för budgetåret 1976/77	31

